

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка бр. 42860/18

Златан ВАСИЋ
против Србије

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Одбора 18. октобра 2022. године у саставу:

Jovan Ilievski, *председник*,

Branko Lubarda,

Diana Sârcu, *судије*,

и Dorothee von Arnim, *заменик секретара Одељења*,

Имајући у виду:

представку (бр. 42860/18) против Републике Србије коју је 27. августа 2018. године, према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”), Суду поднео држављанин Републике Србије, г. Златан Васић, рођен 1979. године и који живи у Бајиној Башти (у даљем тексту: „подносилац представке”), кога је заступао г. Н. Тадић, адвокат из Новог Сада;

одлуку да се о представци обавести Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада”), коју заступа њена заступница, гђа З. Јадријевић Младар;

запажања страна у спору;

Након већања, одлучује како следи:

ПРЕДМЕТ СПОРА

1. Предмет се односи на управни и прекршајни поступак који је покренут против подносиоца представке услед његовог одбијања да своју ћерку подвргне обавезној вакцинацији против заразних болести.
2. Дана 20. јануара 2015. године, санитарни инспектор је донео решење којим се налаже подносиоцу представке да доведе своје малолетно дете, М.В., на обавезну вакцинацију против заразних болести у складу са чланом 25. Закона о заштити становништва од заразних болести и важећим распоредом обавезних вакцинација.
3. Подносилац представке се жалио на наведени налог, тврдећи да није саслушан пре њеног усвајања, да му нису предочене информације о медицинским индикацијама вакцине или њеној безбедности и да његово дете није тестирано на толеранцију у погледу различитих компоненти вакцине. Такође је навео да, према различитим

истраживањима, вакцине нису безбедне, и да према домаћем и међународном праву он има право да одлучи да ли његово дете треба да буде вакцинисано или не.

4. Министарство здравља је 10. марта 2015. године одбацило жалбу подносиоца представке, сматрајући да су чињенице случаја утврђене увидом у медицински картон малолетног детета М.В., у којем се наводи да су њени родитељи одбили да је вакцинишу у складу са важећим законом и распоредом вакцинације. Законска обавеза вакцинације деце против одређених болести се као таква није могла оспорити. С друге стране, постојао је прописан поступак утврђивања привремених или трајних контраиндикација за одређене особе на одређене вакцине, који, међутим, подносилац представке никада није покренуо.

5. У одлуци Министарства је наведено да подносилац представке може против њега покренути управни спор пред Управним судом у року од 30 дана; подносилац представке то није учинио.

6. Након тога, 15. априла 2015. године, Министарство здравља је затражило од Прекршајног суда у Ужицу да покрене прекршајни поступак против подносиоца представке због непоступања по налогу санитарног инспектора од 20. јануара 2015. године (видети горе наведени став 2.).

7. Подносилац представке је 23. јула 2015. године позван да се појави пред Прекршајним судом у Ужицу, али је обавестио суд да није у могућности да присуствује рочишту, те је, уместо тога, своју одбрану поднео у писаној форми. Он је навео да обавезна вакцинација деце није у складу са Уставом нити међународним уговорима које је Република Србија ратификовала, и изразио своје мишљење да би примање наведене вакцине могло довести до погоршања прогресивне кратковидости његовог детета.

8. Суд је саслушао више сведока, укључујући и санитарног инспектора који је издао налог и лекара из Одељења санитарне инспекције при Министарству здравља, који су навели да не постоје докази који би указивали на то да здравствено стање детета подносиоца представке изискује спречавање њене обавезне вакцинације, а што представља законску обавезу која је неопходна за остваривање колективног имунитета против одређених болести.

9. Дана 28. септембра 2016. године, Прекршајни суд у Ужицу је прогласио подносиоца представке кривим јер није поступио по правоснажном налогу санитарног инспектора од 20. јануара 2015. године, којим му је наложено довођење детета на обавезну вакцинацију, чиме је починио прекршај из члана 53. став 1. Закона о заштити становништва од заразних болести. Подносилац представке је осуђен на новчану казну од 10.000 динара (РСД; приближно 85 евра (ЕУР)).

10. Подносилац представке је у својој жалби навео, између осталог, да је налог санитарног инспектора био незаконит јер он није саслушан пре његовог доношења. Подносилац представке је такође приложио и пресуду Управног суда у Новом Саду од 5. фебруара 2016. године, донету у предмету сличном његовом, којом је тај суд поништио налог санитарног инспектора услед несаслушања дотичног лица.

11. Прекршајни апелациони суд у Крагујевцу је 17. октобра 2016. године потврдио првостепену пресуду, сматрајући да је законита и заснована на релевантним неспорним доказима попут налога санитарног инспектора и исказа два сведока. Када су у питању аргументи подносиоца представке у вези са наводном незаконитошћу налога који је био основ његове осуде, суд је констатовао да оног тренутка када управни налог постане правоснажан и извршан, као у случају подносиоца представке, у његовој надлежности више није да доводи у питање законитост таквог управног акта.

12. Уставни суд је 13. марта 2018. године одбацио уставну жалбу подносиоца представке као недопуштену.

13. Подносилац представке се жалио на основу чл. 6, 13. и 14. Конвенције да су и управни и прекршајни поступак који су вођени против њега били неправични и дискриминаторне природе. Конкретно, санитарни инспектор је пропустио да саслуша подносиоца представке пре доношења спорног административног налога, док је његова осуда у прекршајном поступку била заснована на том наводно незаконитом налогу, није пружала довољно образложење и није му пружила делотворан правни лек у тим околностима.

РЕЛЕВАНТНИ ПРАВНИ ОКВИР И ПРАКСА

А. Закон о заштити становништва од заразних болести

14. У складу са чланом 25. Закона о заштити становништва од заразних болести („Службени гласник РС”, бр. 125/04 и 36/15), имунизација се врши вакцинама и специфичним имуноглобулинима. Вакцинација је обавезна против, између осталог, туберкулозе, дифтерије, тетануса, великог кашља, дечије парализе, малих богиња, рубеоле, заушака, вирусног хепатитиса „Б”, грипа и жуте грознице.

15. У складу са чланом 41. Закона, у вршењу инспекцијског надзора над применом Закона, санитарни инспектор има право и дужност да нареди предузимање прописаних мера и других радњи у складу са законом.

16. Према члану 53. став 1. тачка 6. Закона, лице које не спроводи мере прописане овим законом и не поступи по извршном решењу санитарног инспектора ради заштите становништва од заразних болести биће кажњено новчаном казном од РСД 20.000 до РСД 50.000 у прекршајном поступку.

В. Закон о прекршајима

17. Члан 93. Закона о прекршајима („Службени гласник РС”, број 65/13) предвиђа да се окривљеном мора дати могућност да се изјасни о чињеницама и доказима који га терете. Члан 200. став 1. Закона предвиђа да се окривљени, по правилу, саслушава усмено. Према члану 203. Закона, ако суд нађе да непосредно усмено саслушање није потребно (с обзиром на значај прекршаја и податке којима располаже), он може у позиву поучити окривљеног да своју одбрану пружи у писаној форми.

18. Према члану 254. Закона, пресуда у прекршајном поступку садржи, између осталог, утврђено чињенично стање уз навођење доказа на основу којих су поједине чињенице доказане, разлоге због којих их суд узима као доказане или недоказане, разлоге због којих суд није уважио поједине предлоге странака, прописе на којима се заснива пресуда и разлоге за сваку тачку пресуде.

С. Закон о општем управном поступку

19. Чланом 5. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС”, број 30/10) прописано је да органи који поступају у управним стварима доносе решења на основу закона и других прописа.

20. Члан 9. овог закона предвиђа да се странкама, пре доношења решења, мора омогућити да се изјасне о чињеницама и околностима које су од значаја за доношење решења. Решење се може донети без претходног саслушања странака по скраћеном поступку, између осталог, ако се стање ствари може утврдити непосредним увидом, односно на основу службених података којима орган располаже, а није потребно посебно саслушање странке (члан 131. став 1. тачка 3. Закона).

Д. Закон о управним споровима

21. Чланом 3. Закона о управним споровима („Службени гласник РС”, број 111/09) прописано је да суд у управним споровима одлучује о законитости коначних управних аката, осим оних у погледу којих је предвиђена другачија судска заштита. Према члану 33. Закона, суд у управним споровима решава на основу утврђених чињеница на одржаној усменој јавној расправи.

Е. Правилник о имунизацији и начину заштите лековима

22. Члановима 8. и 9. Правилника о имунизацији и начину заштите лековима („Службени гласник РС”, бр. 11/06, 25/03, 63/13, 99/13, 118/13, 65/14 и 32/15) су дефинисане ситуације које представљају опште и посебне контраиндикације, било трајне или привремене, за вакцинацију.

23. Члан 10. Правилника предвиђа да се трајна контраиндикација за примену одређене вакцине код појединих лица утврђује у поступку који покреће лични лекар тог лица и укључује стручни тим састављен од доктора специјалисте епидемиологије и доктора специјалисте педијатрије, са повременим могућим учешћем других доктора специјалиста.

Ф. Релевантна пракса

24. У пресуди бр. У. 2604/14 од 5. фебруара 2016. године, Управни суд у Новом Саду је поништио налог санитарног инспектора, упућен подносиоцу жалбе, да доведе дете на обавезну вакцинацију јер подносилац жалбе није саслушан пре доношења наведеног налога, док Министарство здравља, у одлуци по његовој жалби, није пружило одговарајући одговор по тој тачки.

ОЦЕНА СУДА

А. Управни поступак

25. Главна притужба подносиоца представке пред домаћим органима власти и пред Судом се односила на чињеницу да није саслушан у управном поступку пре управног налога санитарног инспектора (видети горе наведене ст. 3, 10. и 13.).

26. Влада је тврдила да подносилац представке није исцрпео делотворне домаће правне лекове, јер уопште није покренуо управни спор против решења Министарства здравља којим је одбијена његова жалба на налог санитарног инспектора. Управни спор је био прави начин за судско преиспитивање у погледу законитости коначних аката које доносе органи управе.

27. С тим у вези, Суд понавља да правило о исцрпљивању домаћих правних лекова из члана 35. Конвенције обавезује оне који настоје да поднесу тужбу против државе пред Судом да прво искористе правне лекове која пружа национални правни систем. Сходно томе, државе су ослобођене одговорности пред међународним телом за своје поступке пре него што добију прилику да ствари исправе у сопственом правном систему (видети *Akdivar и други против Турске*, од 16. септембра 1996. године, став 65, *Извештаји о пресудама и одлукама 1996-IV*, и *Вучковић и други против Србије* (прелиминарни приговор) [ВВ], бр. 17153/11 и 29 других, став 70, од 25. марта 2014. године). Обавеза да се исцрпе домаћи правни лекови захтева да подносилац представке на уобичајен начин употреби правне лекове који су доступни и довољни у вези са његовим/њеним притужбама према Конвенцији. Постојање предметних правних лекова мора бити довољно сигурно не само у теорији, већ и у пракси, а уколико није тако они неће имати неопходну доступност и делотворност (*Вучковић и други*, цитиран горе у тексту, став 71.).

28. У предметном случају, како је Влада правилно истакла, подносилац представке никада није тражио да оспори налог санитарног инспектора пред Управним судом, који је био једини орган надлежан да оцени законитост те одлуке (видети горе наведени став 21.; и упореди са *Величковић против Србије* (одл.), бр. 36158/10, став 50, од 10. септембра 2013. године). Постојање пресуде Управног суда у другом случају, којом се поништава сличан управни налог, а која је донета убрзо након што је налог у предмету подносиоца представке постао правоснажан, додатно потврђује делотворност тог правног лека (видети горе наведени став 24.).

29. Сходно наведеном, и у оној мери у којој се притужбе подносиоца представке према Конвенцији односе на управни поступак, оне морају бити одбачене на основу члана 35. ст. 1. и 4. Конвенције услед неисцрпљивања домаћих правних лекова.

В. Прекршајни поступак

30. Суд констатује да се суштина притужби подносиоца представке, у вези са прекршајним поступком који је вођен против њега, огледа у томе да је домаћи суд погрешно проценио чињенице и погрешно применио релевантно домаће право тиме што га је прогласио кривим за непоштивање управног налога који је, по његовом мишљењу, био незаконит. Он је такође тврдио да домаћи судови нису пружили довољно разлога за своју одлуку.

31. Суд сматра да притужбе подносиоца представке треба испитати само на основу члана 6. став 1. Конвенције. Он понавља да је, у складу са чланом 19. Конвенције, његова дужност да обезбеди поштовање обавеза које су преузеле стране потписнице Конвенције. Конкретно, његова функција није да се бави грешкама када су у питању чињенично стање или право, а које је наводно починио национални суд, осим уколико (и у којој мери) су тиме можда повређена права и слободе загарантоване Конвенцијом (видети, између осталог, *Carmel Saliba против Малте*, бр. 24221/13, став 62, од 29. новембра 2016. године). Стога, Суд начелно неће интервенисати осим ако се одлуке које су донели домаћи судови не покажу произвољним или очигледно неразумним (*ibid.*), и под условом да је поступак у целини био правичан, како се захтева према члану 6. став 1. (видети *Кхамидов*

против Русије, бр. 72118/01, став 170, од 15. новембра 2007. године, и *Анђелковић против Србије*, бр. 1401/08, став 24, од 9. априла 2013. године).

32. Суд констатује да су надлежни судови пружили детаљне разлоге за проглашење подносиоца представке кривим (видети горе наведене ст. 9. и 11.). Конкретно, они су се ослањали на налог санитарног инспектора против подносиоца представке, саслушали су два сведока и узели у обзир писмену одбрану поднету од стране подносиоца представке. Штавише, Прекршајни апелациони суд у Крагујевцу је објаснио да није у његовој надлежности да доводи у питање наводну незаконитост правоснажне и извршне управне одлуке (видети горе наведене ст. 9. и 11.), јер је преиспитивање законитости таквих аката у надлежности управних судова (видети горе наведени став 21.). Узимајући у обзир аргументе подносиоца представке о овом питању, као и његов пропуст да исцрпи релевантне домаће правне лекове у погледу наводне незаконитости административног налога (видети горе наведени став 29.), Суд сматра да се закључци прекршајних судова не могу сматрати произвољним нити очигледно неразумним.

33. Штавише, ништа не указује на то да је прекршајни поступак против подносиоца представке иначе био неправичан. Конкретно, он је био у могућности да изнесе аргументе и доказе за које је сматрао да су релевантни за случај, и имао је прилику да ефективно оспори аргументе и доказе које је извело Министарство здравља. Сви његови аргументи су били прописно саслушани и испитани од стране домаћих судова и, као што је већ наведено (видети став 32.), чињенични и правни разлози оспорене пресуде су детаљно изнети.

34. Из свега наведеног следи да се притужбе подносиоца представке, у погледу прекршајног поступка, морају прогласити недопуштеним према члану 35. став 3(а) Конвенције као очигледно неосноване, и да се морају одбацити у складу са чланом 35. став 4. Конвенције.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

Проглашава представку недопуштеном.

Састављено на енглеском језику и прослеђено у писаном облику 24. новембра 2022. године.

Dorothee von Arnim

Заменик секретара

Jovan Plevski

Председник